

محسن کدیور:

تعریف از مردم حکومت را مردم سالار نمی کند

کار عالمان دین

بیش از به دست گرفتن قدرت سیاسی
به دست گرفتن نبض جامعه است

حجت الاسلام دکتر «محسن کدیور»، استاد دانشگاه و پژوهشگر در مباحث دینی، گفت: جامعه ما هنوز آمادگی بحثی بدون تعارف درباره مسائل مربوط به نسبت دین و دنیا را ندارد.



وی که در اردوی سالانه انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه تربیت معلم تهران با عنوان «فقه، حوزه، حکومت و دنیای مدرن» سخنرانی می کرد، افزود: نخستین رویکرد عالمان دینی به این مسأله دوری از سیاست است، این شیوه

هم از سوی رژیم هایی که بر سر کار بوده اند، بر آنها تحمیل شده است. هنگامی که سلاطین صفوی به قدرت دست یافتند، بیشتر، مناسک شرعی را در جامعه رایج کردند و بین حوزه عرف و حوزه سیاست جدایی انداختند. اما در زمان قاجاریه این سلاطین بودند که به واسطه گرفتن حکم از فقیه وقت به آنها اقتدار اجتماعی دادند. به عبارتی قدرت یافتن به واسطه قدرت فقها باعث شد سلاطین وقت نتوانند آنها را نادیده بگیرند.

وی ادامه داد: در مرحله دیگر فقها خودشان وارد عرصه سیاست می شوند و اداره جامعه را به عهده می گیرند. بخشی از این دوران را از نزدیک حس کرده ایم، حال در این دوران نسبت بین دین و سیاست با توجه به این که تمام عالمان هم داستان نیستند، به دو دیدگاه تقسیم می شود.

وی افزود: دیدگاهی که تحقق اسلام را در اجرای احکام شرعی و فقهی می داند و این احکام تحقق نمی یابد جز در قدرت سیاسی، این تفکر در جامعه ما پیشتاز بوده است. به موجب این تفکر اگر حکومت در دست دین داران نباشد بخش مهمی از اسلام بر زمین می ماند. این دیدگاه می تواند به عنوان دیدگاه رسمی عصر ما مطرح باشد. دیدگاهی که خواهان قدرت و اجرای دین است.

کدیور اظهار داشت: اندیشه دوم معتقد است، دین امری وجدانی و قلبی است اما آنچه موجبات رشد آن را در جامعه فراهم می کند اقتدار فرهنگ دینی است نه قدرت سیاسی. اینها خواهان اقتدار فرهنگی هستند. می توان قدرت سیاسی را در دست نداشت اما رهبری دلها را داشت. اگر دین در کنار قدرت قرار بگیرد در درازمدت قدرت ابزار دین می شود. وی گفت: اگر کسی قلب های جامعه را تسخیر کند قدرت را هم در دست خواهد داشت.

وی ادامه داد: دین وقتی رشد می کند که آزادانه راه یافتن به دل ها را بیابد. کار عالمان دین بیش از آن که به دست گرفتن قدرت سیاسی باشد به دست گرفتن نبض جامعه است. قدرت سیاسی با انقلاب و کودتا و بخشنامه به دست می آید اما اقتدار فرهنگی ساز و کار خود را می طلبد. این محقق حوزه و دانشگاه اظهار داشت: دین را باید آزادانه و با وجدان آزاد انتخاب کرد. آنچه عالمان دین می گویند نسبتی با تشخیص عرفی خودشان دارد لذا در درازمدت دینی که وارد جامعه می شود عرفی می شود. مگر می شود وارد حوزه سیاست شد و مصلحت سنجی نکرد؟ حاصل ورود دین در صحنه سیاست و به دست گرفتن زمام سیاسی، عرفی شدن متن دین است.

وی با اشاره به اینکه «فقه در نهایت از چنین حقوقی است» تأکید کرد: بسیاری از گزاره های سیاسی تخصص علمی خود را می طلبد و انتظار برنامه ریزی از علم حقوق و فقه نابه جامی باشد. برخی فقها دریافته اند که اجتهادشان برای حل معضلات جامعه و اداره آن کافی نیست.

وی افزود: به هر حال دموکراسی شیوه های خود را دارد. به این سؤال هر گونه پاسخ داده شود نوع حکومت رقم می خورد. تعریف از مردم حکومت را مردم سالار نمی کند بلکه آن را مردم دار می کند مردم سالاری یعنی حق مساوی در تعیین سرنوشت سیاسی و تعیین حوزه سیاست با آرای عمومی در واقع استفاده صرف از واژه ها از صداقت سیاسی به دور است.

وی گفت: کسانی که مدعی ورود دین به حوزه سیاست هستند طبق دیدگاه اول باید موضع خود را روشن کنند زیرا با واژه های چند پهلو نمی توان آن را دور زد. امروز حقوق بشر یک سیره عرفی و عقلایی است و هر کسی می خواهد وارد حوزه اجتماع شود باید موضع خود را در برابر آن روشن کند. آیا می توان کسی را به عنوان داشتن عقیده متفاوت یا دین متفاوت مجازات کرد؟ اگر می توان، پس آزادی عقیده معنی ندارد موارد متعددی وجود دارد که ممکن است دین داری رسمی با حقوق بشر مسأله پیدا کند.

روش های مصباح به سود روحانیت و حوزه نیست

کدیور پس از پایان سخنرانی در پاسخ به پرسشی در ارتباط با اعلام آمادگیش برای مناظره با مصباح گفت: ما برهان داریم، ایشان هم برهان دارد. ما نیاز به حل معضلات فرهنگی داریم ولی باید حوزه را قانع کرد که این روش ها به سود دین و روحانیت تمام نمی شود. وقتی ما با این شکل از اسلام مواجه می شویم خجالت می کشیم.

وی در ادامه گفت: با قدرت هرگز نمی توان دین را ایجاد کرد. نمی توان از حوزه سیاست و قدرت مردم را دین دارتر کرد و توفیقی به دست آورد. اگر در روند اصلاحات تأخیر وجود دارد به دلیل این است که هنوز فرهنگ استبدادی در خون و رگ ما ریشه دارد.

وی در پاسخ به پرسش دیگری در ارتباط با حکم صادر شده برای فاطمه حقیقت جو گفت: خانم حقیقت جو اولین نماینده ای نیست که توقیف می شود اما حساسیت بانوان در مورد ایشان قابل تحسین است و آقایان جامعه باید یاد بگیرند. حقیقت جو یکی از قوی ترین نمایندگان مردم در دفاع از حقوق شهروندان بوده است.

وی همچنین درباره واژه ولایت مطلقه توضیح داد: ولایت مطلقه تنها متعلق به خداست، اما برخی اوقات در برابر ولایت عامه به کار می رود. ولایت فقیه در امور نسبیة اجمالی است فرق ولایت مطلقه و ولایت عامه این است که ولایت مطلقه در امور شرعی می تواند حکم صادر کند. ولایت مطلقه یعنی احکام اولیه شرعی را توان تحلیل داشتن. ولایت مطلقه در جامعه ما در سال ۶۶ متولد شد.